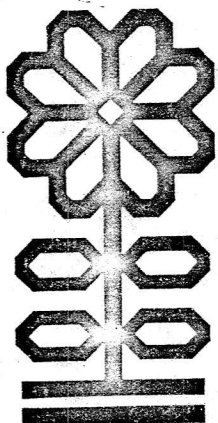


24



Voldemārs Gulēns
President and Chairman
39 Chaplin Cres.,
Toronto, Ont. M5P 1A2
Canada

Uldis Blukis
Executive Vice President
Chemistry Dept.
Brooklyn College
Brooklyn, NY 11210 USA
(212) 859-1336

Torilids Barbins
Vice President
3451 Rumson Rd.,
Cleveland, OH 44118
USA

Juris Petričeks
Vice President
350 Olive St.,
Menlo Park, CA 94025
USA

Stanislavs Dulevskis
Secretary
55 Himelfarb St.
Millis, MA 02054
USA

Andris Padegs
Treasurer
Merry Hill Rd.
Poughkeepsie, NY 12603
USA

Auseklis Zakis
26 Paynter Dr.,
Willowdale, Ont. M2H 2G3
Canada

Rita Gāle Uibo
22 Springbrook Rd.,
Livingston, NJ 07039
USA

Dagnija Staško
Box 153
St. Andrews, N.B. E0G 2X0
Canada

Uldis Blukis
LF Apkārtraksta Redaktors

Latvian Foundation Inc.

Bruklinā, 1979. g. 27. feb.

AICINĀJUMS

Lūdzu Jūs nākt talkā risināt problēmu, kas skar mūs visus, bet jo īpaši Latviešu Fonda dalībniekus. Proti, fonds, kurā apmēram 750 dalībnieki ir iemaksājuši vai solījušies iemaksāt \$ 1000, šogad piešķirs latviešu kultūrai un izglītībai ASV\$ 28,000. Piešķirumus saņems tie fonda padomei iesniegtie projekti, kas dalībnieku balsojumā gūs pietiekami plašu atbalstu. Nākotnē fonda piešķirumi pieaugs uz \$50,000 - 100,000 gadā. Fonda dalībnieku un visas latviešu sabiedrības problēma ir: Kā šo naudu vislabāk izmantot latviešu kultūras un izglītības vajadzību apmierināšanai?

Viens veids kā fonda padome palīdzēs dalībniekiem, projektu autoriem un citiem šo jautājumu atbildēt ir savācot un publicējot fonda apkārtrakstā informāciju par atsevišķu kultūras u. izglītības nozaru vajadzībām. Es, kā apkārtraksta redaktors, pašlaik sagatavoju speciālnumuru par vidusskolas vecuma (13-18 g.v.) jauniešu latvisko izglītību.

Šo nozari kā pirmo izvēlējamies divu galveno iemeslu dēļ. Vispirms, vidusskolas vecumā bieži izšķiras vai jauniēti kļūst par pastāvīgu latviešu sabiedrības locēkli. Otrkārt, fonda dalībniekiem jāpalīdz izšķirties par cik un kādā veidā atbalstīt pašlaik augošās vasaras vidusskolas, esošo un plānotās (Amerikas latviešu ģimnāzija) pilna laika vidusskolas un citus pasākumus šinī nozarē.

Apkārtrakstā lietotais jēdziens „latviskā izglītība” ietvers zināšanas (var iemācīties skolā vai no grāmatas) - par latviešu literatūru, mūziku, teātri, tēlotāju mākslu, folkloru, par Latvijas ģeogrāfiju, par Latvijas un trimdas vēsturi un dzīvi tagad - un prasmes (nav apgūstamas bez vingrināšanās) - saprast, runāt un rakstīt latviski; mācēt latviešu tautas dejas, rotaļas un dziesmas; aust latviskus audumus, kalt latviskas rotas utml.; sekmīgi piedalīties un sarīkot latviešu sarīkojumus. Šādi definētu latvisko izglītību, it īpaši prāsmes, gūst ne tikai skolās, bet arī ģimenē - ģimenes kopīgajās nodarbībās, vecāku mācībās un padomos tur atrodamajā latviskajā vidē; jaunatnes organizācijās - skautos un gaidās, kristīgās jaunatnes pulciņos, DV jaunatnē, ALJA, ELJA utt.; un sarīkojumos - jaunatnes vai vispārējos dziesmu svētkos utt. Pašlaik paredzēts vidusskolas vecuma jauniešu izglītību skolās, ģimenēs un jaunatnes organizācijās apskatīt pirmajā apkārtraksta speciālnumurā, atstājot sarīkojumus vēlākiem numuriem.

Apkārtrakstā ņemšu vērā šādus faktoros, kas ietekmē izglītības panākumus: mācību ilgumu, mācības spēku kvalitāti, un pieejamos mācības līdzekļus. Galvenais faktors, kas noteic panākumus ir tomēr latviskajā izglītībā gūstamo garīgo un materiālo vērtību saskaņotība ar jauniešu un vecāku prasībām. Ja tie domā, mītnes zemes kultūras iespaidā, ka latviskā izglītība ir mazvērtīga, tad nelīdzēs pat labākās skolas un jaunatnes organizācijas.

Ņemot vērā jau izlasīto lūdzu Jūs atbildēt uz jautājumiem, kas seko.

Norādījumi: 1/Atbildes uz jautājumiem lūdzu apzīmēt ar attiecīgā jautājuma numuru, piem., A1: Ņujorkas latv. ev. lut. draudzes vidusskola. 2/Kvadrātiekvā ievietotie termini attiecas uz jaunatnes organizācijām. 3/Visi jautājumi, ja nav citādu norādījumu, ir par 1977./8. mācības [nodarbību] gadu. Mācības gads beidzas 30. jūnijā. 4/ Aptuvenus datus daļā A apzīmēt ar jautājuma zīmi un īsi izskaidrot to iegūšanas metodi. Būšu pateicīgs arī par pārskatiem utml., kuros var atrast pieprasītos datus vai bazi to aplēšanai. 5/Atbildes uz jautājumiem B, C un D daļās var būt īsi rakstīti, norādījumi uz avotiem, kur jautājums apskatīts, ka arī publicētu rakstu kopijas. Variet atbildēt tikai tos jautājumus, kur Jums, pēc Jūsu ieskata, ir kaut kas svarīgs sakāms. Jūsu atbildes ievietošu apkārtraksta negrozītas vai arī tās izmantošu pārskatam par saņemtajām atbildēm. Vadišos no tā, kas varētu labāk noderēt fonda dalībniekiem. 6/ Visi jautājumu atbildētāji saņems speciālnumura kopiju..

JAUTĀJUMI par vidusskolas vecuma jauniešu latvisko izglītību:

A. Dati (sk. paraugu/līdz šim iegūtos datus 3. lpp.) 1. Vienības - skolas (-u) vai jaunatnes organizācijas (-u), par kuru doti dati - nosaukums (-i). 2. Vienības darbības apjoms - pilsētas, apgabala (precīzi definēt), valsts nosaukums. 3. Skolēnu dalībnieku skaits pēdējos piecos mācības gados, sākot ar 1974./5. un beidzot ar 1978./9.. 4. Vidusskolas vecuma bērnu skaits ģimenēs, kas dzīvo darbības apjomā un kuru eksistence ir zināma vietējām latviešu organizācijām. 5. Jaunāko un vecāko skolēnu [dalībnieku] vecums? 6. Cik dienas gadā sanāk uz mācībām [nodarbībām]? 7. Skolotāju, ieskaitot palīgskolotājus un audzinātājus internātos [vadītāju un palīgu], skaits? 8. Cik skolotāju, ieskaitot palīgskolotājus un audzinātājus [vadītāju un palīgu], strādāja vienā caurmēra mācību [nodarbību] dienā? 9. Cik skola [organizācija] izdeva par mācībām [nodarbībām]? Lūdzu šē neieskaitīt ēšanas (pārtikas un saimniecību algu) izdevumus. 10. Kādas bija skolotāju, ieskaitot palīgskolotājus un audzinātājus [vadītāju un palīgu] algas? 11. Cik līdzekļu skola [organizācija] saņēma no vecākiem? Latviešu sabiedrības? Mītnes zemes valdības? Citiem avotiem (lūdzu tos identificēt)?

B. Grūtības, kas traucē skolas organizācijas darbību. 1. Piemērotu un kvalificētu skolotāju [vadītāju] trūkums. 2. Trūkst mācības līdzekļu. 3. Sadarbības trūkums ar vecākiem un ar citiem sabiedriskiem iestādītājiem. 4. Vecāki un jaunieši skolu [organizāciju] zemu vērtē.

C. Rezultāti. Ko jaunieši iegūst skolā [organizācija]? 1. Pārbaūžu rezultāti. 2. Skolotāju [vadītāju], vecāku un jauniešu vērtējumi.

D. Ko varētu darīt, lai pārvarētu grūtības un uzlabotu rezultātus?

1. Kā sagatavot jaunus skolotājus un uzlabot esošo kvalifikācijas? 2. Kādi mācību nodarbību līdzekļi ir vajadzīgi? 3. Kā iesaistīt vecākus un citas organizācijas skolas [Jūsu organizācijas] izglītības darbā? 4. Kā izveidot sadarbību starp skolām [organizācijām] dažādās zemēs? 5. Kā mainīt vecāku un jauniešu uzskatus par skolas [organizācijas] vērtību? 6. Kā piemērot skolu [organizāciju] vecāku un jauniešu prasībām? 7. Aprakstiet projektus - pētniecības, izmēģinājuma, utt. -

29

kurus varētu izvest ar fonda finansiālu atbalstu. 8. Vai vajadzīga grāmatu sērija - latviešu literatūras izlase (A. Grīns, Rutku Tēvs, K. Zariņš, brāļi Kaudzīši, A. Deglavs, A. Bels, Anšlavs Eglītis, K. Dziļums, u.c.) par vēstures un šī laikmeta tematiem? Grāmatas būtu izvilkumi un kopsavilkumi (a la Readers' Digest) ar paskaidrojošu ievadu, vārdu izskaidrojumiem un citiem paskaidrojumiem; serijs garums 10-30 grāmatiņas. 9. Vai vajadzīgi dzeju krājumi, kas jaunietim māca dzejas izpratni? 10. Vai vajadzīgs sienas kalendārs, kam katra mēnesā lapā otra pusē būtu aprakstīta mēnesi svināmo dienu vēsture vai izcelsme un doti praktiski padomi kā dienu svinēt?

E. Pālidziet redaktoram! 1. Jūsu kritika par redaktora pieeju jautājumam par latviešu kultūras un izglītības vajadzību apmierināšanu vislābakajā veidā? Ierosinājumi par pieejas uzlabošanu? Par līdzīgu pieeju citās izglītības - pamatskolas un pirmspamatskolas, pieaugušo - un kultūras - daļī literatūras, mūzikas, teātra, vēstures, utt. - nozarēs: ieteiciet 1/ rakstiskos avotus, kur smelties informāciju; 2/ cilvēkus, pie kuriem griezties pēc informācijas un kuri varētu uzņemties redigēt speciālnumuru par vienu izglītības vai kultūras nozari.

Līdz šim savāktie dati par vidusskolām:

Valsts, skolas veids	Skolu skaits	Skolēnu skaits			Mācību gads, dienās	Skol. & audz. skaits	Skol. dienas gadā ^d	Izdevumi, \$	
		77/78	potenciālais ^c min.	maks.				kopā	par skolēnu
ASV									
ziemas	11 ^a	156							
vasarā	3	236			42		2400?	10 ⁵ ?	380?
visās	14	380 ^b	630	3800	(6 ned)	130?			
Kanadā									
ziemas	3	150?	250	1500					
Austrālijā									
ziemas	4								
vasarā	1								
kopā	5	140?	230	1400	39?				
Vācijā									
pilna l.	1	70?	120	700					
Venecuēlā									
ziemas	1	30?	50	300					
Kopā	29	770?	1300	7700		260?	7000?		

^a7 ir vidusskolu klases pie pamatskolām. ^bAp 10% apmeklē ziemas un vasaras vidusskolas. ^cMinimālais pot. skolēnu skaits ir vidusskolas vecuma bērnu skaits ģimenēs, kas "lielākā vai mazākā mērā vēl apzinas un piekopj savu latvietību" (sk. A. Liepkalna aplēsi par Bostonu, Arhīvs XVII, 123 lpp.: 60% no visiem latvisko ģimeņu bērniem apmeklē skolas). Maks. pot. skolēnu skaits no E. Dunsdorfa aplēses, ka ap 10% no visiem latviešu izcelsmes bērniem apmeklē latviešu skolas (sk. ibid. 117 lpp.). ^dSo skaitli iegūst, visu skolotāju un audzinātāju darbā pavadītās dienas. Šis ļoti aptuvenais skaitlis aplēsts no nepilnīgiem vai netiešiem datiem. ^eVasaras vidusskolām neieskaita izdevumus par ēšanu.

Salīdzinājumam: ASV publiskās skolas 193-4 dienu garā mācības gadā (76./7.) izdeva \$1782 par skolēnu, izdevumiem caurmērā pieaugot par \$110 gadā. Izmantojot šos datus varam aplēst vidusskolu izglītības paplašināšanas iespējas un tām nepieciešamos resursus.